

Wetenschap in het halfgrond

Science Connection sprak met twee parlementsleden. Ze zijn elk voorzitter van een specifieke werkgroep: Simonne Creyf is kamerlid en voorzitter van het Adviescomité voor wetenschappelijke en technologische vraagstukken, en François Roelants du Vivier is senator en voorzitter van de Werkgroep ruimtevaart.

© Science Connection

Science Connection – Binnen de Senaat werd een Werkgroep ruimtevaart opgericht. Welke functie heeft deze werkgroep?

François Roelants – Het idee om een dergelijke werkgroep op te richten, komt van Armand De Decker, de vroegere voorzitter van de Senaat. Het doel was de senatoren, en via hen de hele politieke wereld, warm te maken voor een belangrijke maar vaak miskende bevoegdheid. De Belgische bijdrage aan de Europese Ruimtevaartorganisatie plaatst ons land op de eerste plaats van landen die actief zijn op dit gebied (in verhouding tot hun bnp). Deze strategische keuze, die de opeenvolgende regeringen al tientallen jaren bevestigen, is de basis van een uitgebreid wetenschappelijk en industrieel weefsel. Wist u dat de ruimtevaartsector alleen al in Brussel goed is voor 1000 rechtstreekse en onrechtstreekse banen? Ik verbaas mijn gesprekspartners altijd wanneer ik dit cijfer citeer als vicevoorzitter van Bruspace, de beroepsvereniging van de ruimtevaartsector van het Brussels Gewest. De werkgroep in de Senaat vormt uiteraard ook een forum waar alle betrokkenen (industriëlen, wetenschappers, politici, ...) elkaar kunnen ontmoeten, ervaringen uitwisselen en problemen bespreken. Dergelijke ontmoetingsplaatsen zijn onmisbaar.

S. C. – De Kamer heeft tijdens de laatste legislatuur een Adviescomité voor wetenschappelijke en technologische vraagstukken

Science Connection – Vier jaar geleden werd binnen de Kamer van Volksvertegenwoordigers het Adviescomité voor wetenschappelijke en technologische vraagstukken opgericht. Wat is de juiste taak van dit comité?

Simonne Creyf – Het Adviescomité voor wetenschappelijke en technologische vraagstukken werd opgericht op 19 juli 2001 door een beslissing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Het werd onder andere opgericht naar aanleiding van de ervaringen in de Commissie “dioxine” en andere technische commissies zoals de “Mox-commissie”. In beide gevallen diende de Kamer zich uit te spreken over soms zeer technische kwesties. Het voorstel tot oprichting kwam van toenmalig kamerlid Jean-Pol Poncelet.

De oprichting van het Adviescomité moet ook gezien worden in het kader van een benadering en methodiek die sedert ongeveer 25 jaar in de Verenigde Staten en sinds een 15-tal jaar in Europa hun opgang maken inzake de organisatie van *Technology Assessment* ten dienste van de Parlementen. Frankrijk, met het *Office parlementaire d'évaluation des choix scientifiques et technologiques* (OPECST), opgericht in 1983, is een voorbeeld van de meest verregaande integratie van Technology Assessment in de parlementaire werkzaamheden. Het opereert namelijk in een permanente structuur, gemeenschappelijk aan de *Assemblée nationale* en de Senaat.

opgericht. **Simonne Creyf** is voorzitter van dit comité, met de dynamiek die haar eigen is. Bestaan er banden tussen dit comité en de Werkgroep die u leidt?

F.R. – We zijn overeengekomen dat het Adviescomité van de Kamer zich bezighoudt met alle wetenschappelijke en technische kwesties, behalve de ruimtevaart - die valt namelijk onder de Werkgroep van de Senaat. Samen bestrijken we dus het hele wetenschappelijke veld.

Uiteraard nodigen we elkaar uit. Weet u, deze materies zijn zo uitgestrekt dat we de netwerken zo ruim mogelijk moeten maken, de doorstroming moeten bevorderen en moeten zorgen voor uitwisseling. Zo bijvoorbeeld maakt de Werkgroep ruimtevaart deel uit van de Europese interparlementaire conferentie over de ruimtevaart. Het gaat om een forum met Europese dimensie, waarvan wij overigens volgend jaar voorzitter zullen zijn. Het doel van deze conferentie is mee te bouwen aan de uitwerking van een gemeenschappelijk Europees ruimtevaartbeleid ten behoeve van de burgers.

In de ruimtevaart kun je niets alleen doen. Er zijn zeer grote investeringen nodig en we moeten beroep kunnen doen op veel deskundigen met vaak zeer specifieke bekwaamheden. Internationale samenwerking is onontbeerlijk om dergelijke bedragen en zoveel talenten bij elkaar te krijgen. Internationale kwesties moeten worden aangepakt met een internationaal beleid. Zo heb ik indertijd bijvoorbeeld een resolutie ingediend in de Senaat om meer vaart te zetten achter het Galileo-project, terwijl collega's uit andere Europese landen hetzelfde deden in hun respectieve parlementen.

S.C. – België speelt een heel belangrijke rol in de ruimtevaart en in het bijzonder binnen de ESA.

Het *Technology Assessment Bureau* van de Duitse Bundestag (TAB) is daarentegen een buitenparlementaire instelling die werkt voor de Bundestag. In Vlaanderen is het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek (viWTA), met

eigen budget en personeel, ondergebracht in het Vlaams Parlement. De diverse Europese initiatieven van Technology Assessment ten behoeve van de parlementen vormen het *European Parliamentary Technology Assessment* netwerk (EPTA), waar werkmethodes, informatie, ervaringen, ... worden uitgewisseld.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers wilde niet zover gaan als onze buurlanden maar opteerde voor een adviescomité dat beroep kan doen op het personeel en de middelen van de Kamer. Bij de uitvoering van zijn opdracht kan het Adviescomité beroep doen op deskundige instanties, zoals bijvoorbeeld het Federaal Wetenschapsbeleid.

De uitdaging voor het Adviescomité is haar niche te vinden in het uitgebreide domein van wetenschap en technologie. Wij moeten de thema's beperken en de methodologie ontwikkelen waardoor het Adviescomité een meerwaarde vormt voor de parlementairen en de politieke beslissingen die ze moeten nemen.

S. C. – Welke zijn de relaties met uw collega's van de Senaat ?

S. Cr. – Zelfs indien in de Senaat een Werkgroep ruimtevaart bestaat, is deze materie zó belangrijk dat zij ook bij ons ter sprake komt. Aldus heeft het Adviescomité op eigen initiatief reeds enkele hoorzittingen omtrent de ruimtevaartproblematiek georganiseerd met Frank De Winne en gewezen minister en Directeur Strategie en buitenlandse betrekkingen van de ESA Jean-Pol Poncelet.

Begin 2004 stelde François Roelants voor om het Adviescomité en de Werkgroep wederzijds te betrekken bij de werkzaamheden omtrent ruimtevaart. In casu betekende dit dat men elkaar wederzijds ging uitnodigen op vergaderingen. Dit voorstel kon op mijn goedkeuring rekenen. Ik volg zoveel mogelijk zelf de activiteiten van de Werkgroep ruimtevaart van de Senaat. Het Adviescomité voor wetenschappelijke en technologische vraagstukken van de Kamer heeft het thema ruimtevaart ondertussen verlaten. Onze invalshoek is het brede domein van wetenschap en technologie.

S.C. – We hebben tien vermaarde wetenschappelijke instellingen die jaarlijks door 1,2 miljoen mensen bezocht worden en een patrimonium beheren dan 6,2 miljard euro. Nochtans worden

Ik verdedig de Federale wetenschappelijke instellingen.

In de ruimtevaart kun je niets alleen doen.

Ons land is de grootste van de kleine deelnemers. Zoals u reeds zei heeft dit beleid op verschillende vlakken een positieve invloed op onze economie. Vreest u niet dat de middelpuntvliedende krachten in ons land zullen leiden tot een opsplitsing van deze bevoegdheid?

F.R. – Een van de doelstellingen van de werkgroep is net om deze fantastische verworvenheid niet verloren te laten gaan. Het is van het allergrootste belang voor de toekomst van de ruimtevaart in België dat de bevoegdheid federaal blijft. Uiteraard moeten we op dit gebied zorgen voor een goede samenwerking

met de gewesten, maar het federale karakter van de ruimtevaart moet bewaard blijven. Een federalisering van deze bevoegdheid zou zeer nadelig zijn, met name voor de bedrijven die profiteren van het strijdvaardige beleid dat al tientallen jaren federaal wordt gevoerd. Het staat vast dat als de bevoegdheid gefederaliseerd zou worden, elk gewest een kleiner deel zou krijgen dan nu. Bovendien zouden we zo een aantal niet te verwaarlozen massa-effecten en schaaffecten mislopen.

SC – In tegenstelling tot sommige ESA-lidstaten heeft België geen ruimtevaartorganisatie. Vormt dit volgens u een probleem?

F.R. – Maar we hebben wel een ruimtevaartorganisatie: de Europese Ruimtevaartorganisatie! Daar gaan per slot van rekening de meeste middelen naartoe. Ik weet dat er werd gedacht aan de oprichting van een Belgische organisatie, om louter administratieve redenen. Ik vind dat we dit debat niet moeten voeren. Het is een steriel en gevaarlijk debat. Het zou onvermijdelijk leiden tot een institutioneel debat waar niemand beter van wordt. De ESA-formule, als enige ruimtevaartorganisatie, heeft een geruststellend en dus zeer gunstig effect op de intra-Belgische relaties.

SC – U bent erg begaan met de ruimtevaart, maar ook onze musea interesseren u. U hebt een wetsvoorstel ingediend over de veiligheid van kunstwerken en een over vrije toegang voor bezoekers.

F.R. – Ik ben inderdaad geïnteresseerd in de culturele middelen die op federaal niveau bestaan. De verzamelingen van de Federale wetenschappelijke instellingen hebben een waarde van naar schatting 6,2 miljard euro. We weten bovendien dat dit cijfer ver onder de reële waarde ligt. Een dergelijk erfgoed moeten we bewaren, beschermen en naar waarde schatten. Er is bijvoorbeeld een wet inzake heling nodig, zoals bij onze Franse burens. We moeten ook

ze door de politieke wereld niet naar hun juiste waarde geschat.

S. Cr. – Ik verdedig de Federale wetenschappelijke instellingen omdat ze een waardevol patrimonium beheren en een belangrijke rol spelen in het bewaren en tentoonstellen van het nationaal erfgoed. Ze dragen bij tot de uitstraling van België, zowel op nationaal als op internationaal vlak. Ze worden trouwens meer erkend en gewaardeerd in het buitenland dan in eigen land.

Een efficiënte en vlotte werking van deze instellingen wordt het best gegarandeerd door een overzichtelijke en overkoepelende structuur op federaal niveau. De regionalisering van de Federale wetenschappelijke instellingen zou kunnen verzan- den in problemen en discussies die het voortbestaan van de instellingen niet ten goede zou komen. We hoeven alleen maar terug te denken aan de geschiedenis met de Plantentuin van Meise.

Meer samenwerking met de Gemeenschappen moet wel gestimuleerd worden om kennis en expertise uit te wisselen, om tot specialisatie te kunnen komen en de financiële investeringen maximaal te benutten.

SC – De benoeming van de directeurs van de wetenschappelijke instellingen had nogal wat voeten in de aarde. En dit ten koste van de goede werking van de instellingen...

S. Cr. – Met Copernicus werden de Federale diensten voor wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden omgevormd tot het Federaal Wetenschapsbeleid en werden de directeurs van de instellingen mandaatfuncties. Na een lange selectieprocedure van bijna 2 jaar, zijn de nieuwe directeurs benoemd wat noodzakelijk was om een meer standvastig en uitgesproken beleid te kunnen uitstippelen. De vroegere waarnemende directeurs hadden hiertoe weinig beslissingskracht.

Ik verwacht dat er vanuit deze positie van herwonnen zekerheid een nieuwe dynamiek wordt opgebouwd, een nieuwe inzet tot valorisering van de instellingen. Het echte werk kan beginnen, zoals directeur Gryseels van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika terecht opmerkte.

Ten slotte wil ik wat betreft het personeelsbeleid van de Federale wetenschappelijke instellingen toch nog het statuut van het wetenschappelijk personeel aankaarten. Via Copernicus met bekwaamheidspremies, enz. zijn er financiële voordelen gekomen voor het administratief personeel, die het wetenschappe-

lijk personeel niet heeft. Het wetenschappelijk personeel valt onder de bevoegdheid van de minister van Wetenschapsbeleid. De minister heeft nu Daniel Cahen (nvd: de vroegere directeur van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) de opdracht

het begeleidend personeel versterken en beter opleiden. In Nederland wordt het personeel opgeleid op drie gebieden: bewaken, veiligheidstechnieken en kunstgeschiedenis. De zogenaamde wet-Tobback is helemaal niet geschikt voor museumbewaarders. Het zijn geen gewone bewakers. Praat met hen maar eens over hun werk, maar ook over hun interesses. De vrije toegang is een ruim debat, maar ik ben voorstander. Eerst en vooral is het een systeem dat elders bestaat en dat werkt: in Washington bijvoorbeeld zijn de zestien musea die afhangen van het *Smithsonian Institution* gratis toegankelijk. Als ik bovendien naar opendeurdagen van musea ga, valt het me altijd op hoeveel gezinnen er zijn. Je ontmoet een ander publiek als het gratis is. Dit toont duidelijk aan dat de kostprijs een hindernis kan vormen. Dit erfgoed van de Federale wetenschappelijke instellingen is tenslotte eigendom van elk van ons. Waarom zouden we dan moeten betalen om het te kunnen ontdekken?

SC – U hebt het hier niet over tijdelijke tentoonstellingen?

F.R. – Neen. Ik heb het alleen over de permanente collecties. Tijdelijke tentoonstellingen zijn zeer duur en de opbrengsten uit de inkomgelden zijn onontbeerlijk voor de financiering van dergelijke evenementen.

SC – Is vrije toegang volgens u de belangrijkste maatregel die er moet worden genomen?

F.R. – Neen. Ik ben voorstander van vrije toegang, maar ik ben ook van mening dat het debat ruimer moet zijn. Onze opvatting over musea stamt nog uit de tijd van Napoleon. We moeten nadenken over wat een museum in de 21ste eeuw moet zijn. Een directeur als Guido Gryseels (Koninklijk Museum voor Midden-Afrika) gaat op zoek naar een nieuwe museologische aanpak en daar ben ik blij om. We moeten ook een open debat voeren over de kwestie van de onvervreemdbaarheid van kunstwerken. Ik heb hier nog geen vast standpunt over maar ik begrijp niet waarom dit onderwerp taboe is. We moeten overigens meer in het algemeen beginnen zoeken naar alternatieve financieringsbronnen. Ik denk bijvoorbeeld aan het mecenaat... zonder uiteraard te vervallen in privatisering. Op al deze vlakken heb ik wetsvoorstellen ingediend om het debat aan te zwengelen en, hoop ik, om beslissingen te nemen die gunstig zijn voor de bescherming van ons cultureel erfgoed.

Het Samenwerkingsprotocol tussen het Federaal Wetenschapsbeleid en de Kamer van Volksvertegenwoordigers: www.belspo.be > Wie zijn wij? > Opdrachten en activiteiten

De European Parliamentary Technology Assessment: www.eptanetwork.org

gegeven om een studie te maken over het personeelsbeleid van de instellingen. Op basis van deze studie die tegen eind 2005 moet afgerond zijn, zal de minister de nodige budgetwijzigingen doen om het statuut van het wetenschappelijk personeel aan te passen. Ik ben blij met het initiatief. Men mag het wetenschappelijk personeel niet vergeten.

SC – Gelet op uw tussenkomsten in het parlement, bent u heel begaan met wetenschap en technologie.

S. Cr. – Wie de parlementaire werkzaamheden volgt weet dat ik deze materie op de voet volg sinds ik in het parlement kwam in 1991, toen mijn partij nog niet in de oppositie zat. Mijn interesse en oprechte belangstelling voor het wetenschapsbeleid en het welzijn van de Federale wetenschappelijke instellingen is voor mij een reële politieke zorg. Ook in de meerderheid was ik kritisch voor het beleid en ijverde ik voor meer middelen en goede structuren. Ik deed meer dan honderd tussenkomsten met betrekking tot de Federale wetenschappelijke instellingen en het wetenschapsbeleid. Ik heb ook een zestal wetsvoorstellen ingediend, onder andere in verband met de archieven, de federale culturele instellingen, het Paleis voor Schone Kunsten. De teneur van mijn tussenkomsten is steeds dezelfde geweest: de Federale wetenschappelijke instellingen worden verwaarloosd, er zijn teveel politieke benoemingen, er is desinteresse van de overheid, geldgebrek en een gebrek aan autonomie van de instellingen.

SC – U sprak nog niet over de digitalisering van de collecties...

S. Cr. – De digitalisering van de Federale wetenschappelijke instellingen is een delicaat probleem. Digitalisering van de collecties, boeken, tijdschriften, kaarten, enz. is broodnodig, maar het kost zeer veel geld.

Fientje Moerman, voormalig minister van Wetenschapsbeleid, becijferde dat de globale digitalisering, zijnde 60 miljoen voorwerpen, 575 miljoen euro zou kosten. Daarom besliste zij toen tot een realistisch scenario met prioriteiten. De kostprijs zou 147,7 miljoen euro bedragen over 10 jaar. De helft van dit bedrag zou gefinancierd worden via een lening bij de Europese Investeringsbank; 30,05 miljoen euro zou ten laste worden gelegd van de Federale wetenschappelijke instellingen en 43,8 miljoen euro ten laste van de begroting van de minister van Wetenschapsbeleid, gespreid over 10 jaar. Wat is de situatie vandaag? In de begroting 2005 van Wetenschapsbeleid werd niet de beloofde 4,3 miljoen voorzien maar slechts 2,2 miljoen euro. De lening bij de Europese Investeringsbank bleek onmogelijk wegens het niet-rendabel zijn van het project. De Federale wetenschappelijke instellingen moeten zelf hun inspanning opvoeren. Dit is het trieste verhaal van de digitalisering van de Federale wetenschappelijke instellingen...

Opgetekend door X.L. en P.D.

We moeten een open debat voeren over de kwestie van de onvervreemdbaarheid van kunstwerken.